

Hester Stolk

Maarten van Dijk blest op De Hoge Dijk. Bij het blesen hebben de kleuren verschillende betekenissen: oranje wordt vaak gebruikt voor kap, blauw voor toekomstbomen.

Ruim baan voor de boom

Kent u het verhaal van de Sycamore Gap tree? Deze machtige esdoorn werd eind 1800 geplant. Hij werd beroemd vanwege de idyllische plek waar hij stond, in een groen dal in Noord-Engeland, naast de Romeinse muur van Hadrianus. De boom was een toeristische trekpleister én geliefd bij de lokale bevolking. Huwelijksaanzoeken vonden plaats in de schaduw van deze boom en zelfs het uitstrooien van as gebeurde op deze plek. Totdat de boom – zomaar uit het niets – op een dag in september 2023 door vandalen werd omgehakt.

Auteur: Hester Stolk

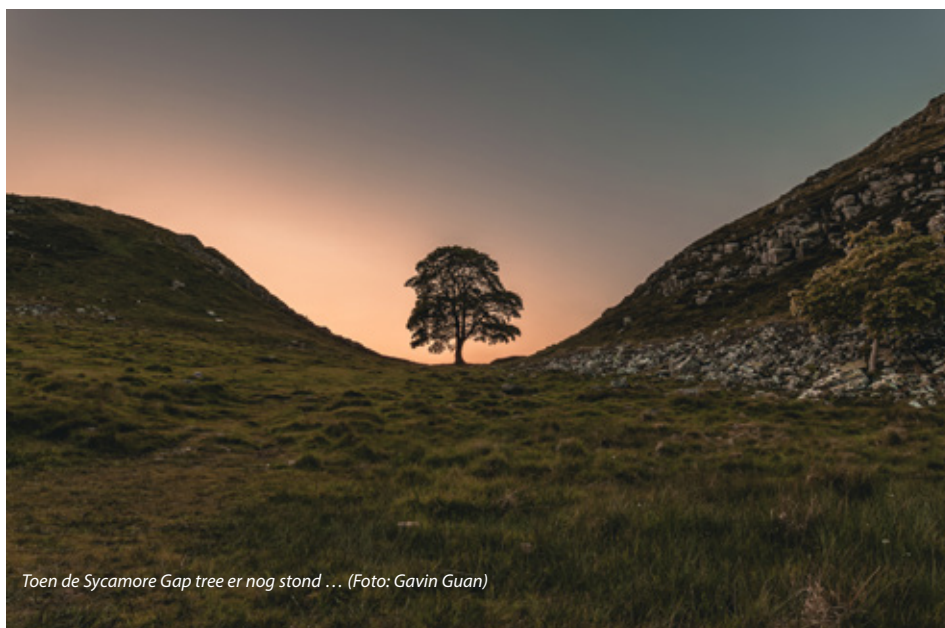
Nationaal verdriet

Het omhakken van de Sycamore Gap tree veroorzaakte een schokgolf op nationale schaal. Alles werd in het werk gesteld om een nakomeling van de boom te redden. Inmiddels heeft de dienstdoende boswachter in het gebied ontdekt dat er acht nieuwe scheuten zijn ont-

sproten aan de overgebleven stomp. Ook hebben enkele stekjes het overleefd. Dit alles werd breed uitgemeten in de Engelse media, tot de BBC aan toe. Waarom de boom is omgehakt, blijft de grote vraag. Maar wat dit verhaal wel duidelijk maakt, is hoe belangrijk bomen zijn in onze beleving.

Boom als beeldbepaler

Ook op de golfbaan zijn bomen een belangrijk onderdeel van de spelbeleving. Ze bieden schaduw, voegen karakter toe aan het landschap en geven een extra gevoel van ruimte. Een solitaire boom op een goed gekozen plek kan zelfs deel uitmaken van de *brand image* van een baan,

Toen de Sycamore Gap tree er nog stond ... (Foto: Gavin Guan)

net zoals de beroemde Sycamore Gap tree een beeldbepalende boom was voor een hele streek.

Ruimte voor toekomstbomen

Hoe zorg je voor zulke beeldbepalende bomen? Een langetermijnvisie is hier de sleutel. De Sycamore Gap tree werd ook op die manier geplant. De toenmalige eigenaar van het landgoed, John Clayton, koos de plek voor de boom met zorg. Hij hoopte dat de boom een heus *landmark* zou worden. En dat werd hij. Je kunt de boom daarmee een toekomstboom avant la lettre noemen. Een toekomstboom is een boom die in een beheerplan aangemerkt wordt als boom die het liefst zo lang mogelijk blijft staan. Op veel plaatsen is dat lastig. In de bosbouw

worden vaak oude bomen gekapt voor de houtopbrengst en in steden is lang niet altijd voldoende groeiplaats. Daardoor worden veel bomen niet oud. Een golfbaan is dus dé plek bij uitstek voor toekomstbomen.

De rups van de wilgenhoutvlinder doet er wel drie tot vijf jaar over om te verpoppen. Al die tijd boort hij gaten in de bast en het hout van de boom waarin hij leeft. (Foto: André Geelhoed)

Toekomstbomen op De Hoge Dijk

Op golfbaan De Hoge Dijk, onder de rook van Amsterdam, geven greenkeepers en management op hun eigen manier vorm aan toekomstbestendige bomen. Hier ontstond al zo'n tien jaar geleden het idee om bomen

als aandenken te planten. Clubleden konden deze bomen cadeau doen aan de club. Samen met NLadviseurs werd een selectie van soorten gemaakt. De geselecteerde bomen zijn afgestemd op de specifieke omstandigheden op De Hoge Dijk. Op basis van de bestaande beheerplannen werd gekozen voor inheemse soorten, zoals de gewone es en de zomereik. Ook bomen met een verhoogde sierwaarde kwamen op de lijst, zoals de rode beuk, die opvalt door zijn dieprode blad. De bomen werden geplant rondom het clubhuis, waar het nu echte blikvangers zijn. Doordat de soortenkeuze is afgestemd op de aanwezige condities, zoals bodemgesteldheid, grondwaterstand en locatie op de baan, is de bomen een lang leven beschoren.

Oud is goud

Dat is een kans, want een oude boom is eigenlijk altijd waardevoller dan een jonge boom. Een oude boom heeft namelijk niet alleen een hogere belevingswaarde, ook de natuurwaarde is aanzienlijk hoger. Want het aantal diersoorten op bijvoorbeeld een eik neemt tijdens het leven van de boom alleen maar toe. Ten eerste is er veel meer ruimte in een oude boom. Er zijn vaker holletjes waarin marters, vleermuizen of eekhoorns zich thuis kunnen voelen. Vogels hebben ruimte genoeg om te nestelen. Daarbij levert een oude boom aanzienlijk meer blad en vrucht, waarmee insecten, andere dieren en schimmels zich kunnen voeden, en legt een oude boom meer CO₂ vast. Bij De Hoge Dijk zijn ze druk bezig met het vergroten van de aanwezige natuurwaarden. Bomen die oud mogen worden, vormen daarin een belangrijke schakel.

Regelmatige check-ups

Om bomen gezond oud te laten worden, is het essentieel hun gezondheid te monitoren. Een VTA-controle (*visual tree assessment*) is hierbij de eerste stap. De boom wordt dan gecontroleerd op zichtbare gebreken. Met een VTA geef je als terreinbeheerder in eerste instantie invulling aan de zorgplicht door het garanderen van de veiligheid op de baan. Maar een VTA geeft óók inzicht in het hele bomenbestand.

Een stapje verder

Als het bomenbestand in kaart is gebracht, zijn de verzamelde data snel te koppelen aan een boombeheerplan. Maarten van Dijk, boomexpert bij NLadviseurs, combineert die graag. 'Met een VTA verzamel ik al veel gegevens over de

Rondom deze bomen mag het gras doorgroeien. (Foto: NLadviseurs)

afzonderlijke bomen op de baan. In principe kijk ik naar de conditie en gesteldheid van individuele bomen, maar ik zie tegelijkertijd hoe het gaat met het hele bomenbestand. Ik zie de variatie in leeftijd en soorten, en bijvoorbeeld of er natuurlijke verjonging is of niet.' Het is handig en efficiënt als Maarten die informatie meteen kan gebruiken om een boombeheerplan op te stellen. Nog leuker wordt het als hij over het beheer van alle natuurlijke elementen op de baan mag nadenken. 'Bomen staan nooit op zichzelf. Door te focussen op het hele plaatje, kan ik kijken waar kansen liggen voor natuurontwikkeling op de baan.'

In het veld

Voor De Hoge Dijk combineert Maarten zijn kennis van VTA-controles met het opstellen van boom- en natuurbeheerplannen. Na het lopen van zijn ronde bleef hij een aantal bomen aan de rand van de baan. Deze worden dan gemarkeerd met oranje ter aanduiding dat ze gekapt worden. In het hout zag hij grote gaten met een doorsnede van wel anderhalve centimeter, geen goed teken. De gaten zijn geboord door de wilgenhoutrups. 'Je weet dat het om de wilgenhoutrups gaat door de zure lucht die de rups afscheidt en door het houtpoeder bij de gaten', vertelt Maarten.

Risico op de golfbaan

Om haar eitjes af te zetten, zoekt de wilgenhoutvlinder het liefst een plekje naast beschadigingen in de bast. Dan hebben de jonge rupsjes meer kans om de boom binnen te dringen. Je ziet deze rups daardoor regelmatig op golfbanen. Bomen kunnen namelijk sneller beschadigd raken door het intensieve maaien dat nodig is op de golfbaan. 'Dit kun je voorkomen door waar mogelijk een maaivrije zone in te stellen rond bomen', vertelt Maarten. 'Daarmee sla je twee vliegen in één klap, want minder intensief maaien is gunstig voor veel insecten.' De bomen die de clubleden cadeau hebben gedaan, staan gelukkig in de buurt van het clubhuis van De Hoge Dijk. Daar hoeft minder vaak gemaaid te worden, waardoor de boombast in goede conditie blijft.

Slim kiezen

Als je een boom als toekomstboom wilt aanmerken, is het dus handig om naar het algemene beheerplan te kijken. Dat heeft namelijk veel raakvlakken met het boombeheerplan. Je wilt liever geen boom op een stuk dat intensief gemaaid moet worden. Een boom die te dicht bij een hole staat is ook niet handig, want oude boomwortels kunnen de strakke grasmat omhoogduwen. Je moet sowieso altijd reke-

ning houden met de invloed van de boom op de graskwaliteit.

Daarom is kennis van zowel het golfspel als van boombeheer belangrijk bij het uitkiezen van een toekomstboom voor de golfbaan. Maarten vindt het leuk om deze kennisgebieden te verbinden. 'De golfbaan heeft ontzettend veel ecologische potentie. Door slim beheer kunnen we samen natuurlijke meerwaarde creëren. Om een mooi eindbeeld te realiseren, moet je met een goed plan komen. Daarbij moet je de verschillende natuurlijke elementen op de baan, zoals toekomstbomen, zien als deel van een geheel, zonder de verschillende gebruiksfuncties van de baan uit het oog te verliezen.'

De auteur Hester Stolk is werkzaam bij NL Adviseurs als Content marketeer en ecologisch adviseur.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!